

Janusz Prusiński

Akademia Techniczno-Rolnicza w Bydgoszczy

Konferencyjny łubin

Łubin należy do nielicznych gatunków roślin „posiadających” własne towarzystwa naukowe: International Lupin Association (ILA) z aktualną siedzibą w Republice Południowej Afryki oraz Polskie Towarzystwo Łubinowe (PTŁ), które w latach 1997–1999 miało swoją siedzibę w Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy, a aktualnie działa w Akademii Rolniczej we Wrocławiu. Łubinowe towarzystwa naukowe skupiają miłośników i badaczy tej rośliny w wielu krajach obu Ameryk, Australii, Europy i południowej Afryki. W kilkuletnich cyklach odbywają się krajowe i międzynarodowe konferencje naukowe.

Polskie Towarzystwo Łubinowe z siedzibą w Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy było organizatorem ogólnopolskiego seminarium naukowego pt. „Łubin w rolnictwie ekologicznym” (Przysiek, 23 IX 1998) [Prusiński, 1998] oraz międzynarodowej konferencji pt. „Łubin w polskim i europejskim rolnictwie” (Przysiek, 2–3 IX 1999) [Prusiński, 1999]. Ostatnia, dziewiąta z kolei konferencja ILA pt. „Łubin rośliną nowego tysiąclecia” odbyła się w czerwcu 1999 r. w Klink/Muritz w Niemczech.

Aktualnie w wielu krajach europejskich łubin uważany jest za roślinę, która mogłaby zastąpić genetycznie zmienioną soję i produkty sporządzone z jej udziałem w produkcji pasz wysokobiałkowych i produktów spożywczych. Ekstrakt z nasion łubinu gorzkiego cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem od wielu lat. Jego pozytywnie zostało w Polsce opatentowane przez Instytut Chemii Bioorganicznej PAN w Poznaniu, a działanie insektycydowe, antybakteryjne i fungistatyczne dobrze udokumentowane. Jednym z najbardziej interesujących efektów ekstraktu jest obniżanie zawartości azotanów w warzywach; można go także wykorzystywać do stymulacji wzrostu i rozwoju roślin i do sporządzania kompostów. Najnowsze osiągnięcia badaczy łubinu wskazują na możliwości produkcji specjalnych, prozdrowotnych preparatów, pozwalających na uniknięcie wielu chorób cywilizacyjnych, w tym także nowotworów przewodu pokarmowego. Do wielce interesujących składników nasion łubinów należą oligosacharydy, które mogą wpływać na wzrost endogennych bifidobakterii w jelicie grubym, zapobiegają patogennej i autogennej bieguncce, pełnią funkcję ochronną w stosunku do wątroby, obniżają poziom cholesterolu w surowicy krwi i ciśnienie tętnicze. Od wieków w menu mieszkańców basenu Morza Śródziemnego i wielu krajów Ameryki Południowej znajduje się mąka łubinowa. W Polsce tylko w kilku

ośrodkach naukowych prowadzi się obecnie badania nad wykorzystaniem łubinu i jego pochodnych w żywieniu człowieka.

Łubin w rolnictwie ekologicznym jest powszechnie znaną i uznaną rośliną. Stosunkowo prosta technologia mechanicznego zwalczania chwastów, silne zdolności wiązania wolnego N (silniejsze niż u grochu i bobiku), wzbogacanie warstwy ormej gleby w P i niewielka podatność roślin na szkodniki sprawia, że pożądany udział łubinu w zmianowaniu ekologicznym wynosi 5–7%. Rolnictwo konwencjonalne, niestety, nie docenia roli łubinu w zmianowaniu; jego udział w uprawie w Polsce wynosi mniej niż 0,5% gruntów ornych. Jest to stanowczo zbyt mało; nie należy jednak oczekiwać, że łubin w najbliższej przyszłości stanie się poważną pozycją w bilansie białkowym pasz produkowanych w Polsce. Pozycja soi, wysoka wartość biologiczna jej białka i powszechna wręcz dostępność są tak duże, że najpewniej ani w Polsce, ani w krajach europejskich, łubin nie znajdzie się w powszechnej uprawie. Niemniej jednak, przy obserwowanej w wielu gospodarstwach wręcz monokulturze zbożowej, uprawa łubinu, jako bardzo dobrego przedplonu dla niemal wszystkich grup roślin na różnych glebach, może okazać się wręcz niezbędna, m.in. w celu intensyfikacji wtórnego obiegu materii organicznej, poprawie bilansu N i P, zachowania gruzelkowatej struktury gleby czy też wzmaganie jej biologicznej aktywności itp.

Na ostatniej konferencji ILA w Niemczech, łubin okrzyknięto rośliną następnego tysiąclecia. Nawet w USA, światowej potęgze w produkcji soi, łubin znajduje szerokie zainteresowanie. Należy mieć tylko nadzieję, żeby chwile renesansu, jakie przeżywa obecnie łubin, związane niewątpliwie po części także z propagowaniem rolnictwa zrównoważonego i ekologicznego, nie przebrzmiały zbyt szybko. Do chwili obecnej, niestety, nie znalazły pełnego potwierdzenia hasła prezentowane przez spółkę LUPINUS w Chojnicach w 1935 roku, twierdzące, że łubin jest rośliną wielkiej przyszłości, która wniesie dobrobyt do domu polskiego rolnika [Anonim, 1935]. Poza wszelkimi gospodarczymi przesłankami, łubin może zniknąć z naszych pól z powodu antraknozy, najgroźniejszej obecnie choroby tej rośliny w Polsce i Europie. Jej epidemiologii, zwalczaniu i zapobieganiu poświęcono najwięcej miejsca na konferencji w Niemczech. Za sprawą antraknozy właśnie areal uprawy łubinu, zwłaszcza żółtego, uległ w wielu krajach niespotykanemu dotychczas ograniczeniu. Ponieważ łubin wąskolistny jest gatunkiem najmniej wrażliwym na antraknozę, jego znaczenie w Polsce i krajach europejskich będzie zapewne rosło aż do wyhodowania nowych, genetycznie odpornych odmian łubinu żółtego i białego.

Następna międzynarodowa konferencja łubinowa ILA odbędzie się we wrześniu 2002 roku w Republice Południowej Afryki.

Literatura

- [1] Anonim 1935. Co powinien wiedzieć polski rolnik o słodkim łubinie jako o nowej paszy treściwej najzasobniejszej w strawne białko. LUPINUS, Sp. z o.o. w Chojnicach: 24 ss.
- [2] Wink C., Wink M. (Eds.) 1999. Abstracts. 9th Int. Lupin Conf. Lupin — an ancient crop for new Millennium. ILA, Klink/Muritz, Niemcy: 369 ss.
- [3] Prusiński J. (red.) 1998. Mat. sem. Łubin w rolnictwie ekologicznym, PTL Bydgoszcz, Przysiek: 106 ss.
- [4] Prusiński J. (red.) 1999. Proc. Int. Conf. Lupin in Polish and European Agriculture. PTL Bydgoszcz, Przysiek: 257 ss.

*Adres do korespondencji:
dr hab. Janusz Prusiński, prof. ATR
Zakład Produkcji Nasiennej
Akademia Techniczno-Rolnicza
ul. Kordeckiego 20C
85-225 Bydgoszcz*